

Il-Protezzjoni ta' Nies Intersess fl-Ewropa **Għodda għal dawk li jfasslu l-politika u l-legiżlaturi**

Dan Christian Ghattas

LISTA TAL-IĊĊEKKJAR

Iffinanzjat
mill-Unjoni Ewropea

This publication has been produced with the financial support of the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020. The contents of this publication are the sole responsibility of ILGA-Europe and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

LISTA TAL-IĊĊEKKJAR - INDIĊI

1. Il-Protezzjoni tal-Integrità Fiżika ta' Nies Intersess	3
2. Il-Protezzjoni ta' Nies Intersess minn Diskriminazzjoni f'Kull Qasam	3
3. Is-Saħħa	4
4. L-Edukazzjoni	5
5. Reati ta' Mibgħeda u Diskors ta' Mibgħeda	6
6. Ir-Registrazzjoni tal-Markatur tal-Ġeneru mat-Twelid	6
7. Ir-Rikonoximent Legali tal-Ġeneru	6
8. L-Aċċess għall-Ġustizzja u għar-Rimedju	7
9. Il-Ġbir ta' Data: I-indirizzar ta' lakuni fir-riċerka	7
10. Il-Finanzjament: Il-ħolqien ta' sostenibbiltà	7

1. Il-Protezzjoni TAL-INTEGRITÀ FIŻIKA ta' Nies Interessess

Sabiex jiġi żgurat id-dritt tan-nies interessess għas-saħħa, l-awto-determinazzjoni u l-integrità fiżika, l-istati għandhom joħolqu liġijiet li b'mod esplicitu

- jipprojbixxu kwalunkwe interventi kirurġiċi irreversibbli u mhux urġenti, jew interventi oħrajn, sakemm il-persuna interessess innifisha ma tkunx tat kunsens personali, ħieles u kompletament infurmat
- jistabilixxu sanzjonijiet legali adegwati għall-professjonisti mediċi li jwettqu kwalunkwe interventi kirurġiċi u/jew interventi oħra irriversibbli u mhux urġenti li jistaw jiġu diferiti imma ma jiġux diferiti
- jistabilixxu grupp ta' ħidma indipendenti magħmul b'mod ugwali minn esperti tad-drittijiet tal-bniedem, esperti interessess, professjonisti psiko-soċjali u esperti mediċi, biex jirrevedu u jevalwaw il-protokollu tat-trattament.
- jistabilixxu d-dritt għall-għotja ta' sostenn espert u sensitiv¹ ma' fornituri mharrġa biex jaħdmu ma' nies interessess.
- jestendu l-perjodu ta' żamma tar-rekords mediċi għal mill-inqas 40 sena
- jestendu l-istatuti ta' limitazzjoni għall-interventi kirurġiċi u/jew interventi oħra għal mill-inqas 20 sena, u jissospenduhom sal-età minima ta' 21 sena tal-persuna kkonċernata
- jippermettu interventi kirurġiċi u/jew interventi oħra li huma reversibbli u irriversibbli fuq minorenni maturi, jekk il-minuri matur jagħti l-kunsens personali u kompletament infurmat
 - jistabilixxu l-preżenza ta' parti terza indipendenti biex tiegħu sehem fil-proċess, sabiex jiggarantixxu l-principji tal-kunsens
- jistabilixxu l-obbligi legali għall-professjonisti mediċi biex:
 - jinfurmaw lill-individwu b'mod komprensiv dwar it-trattament, inkluż għażliet mediċi possibbli oħra u dettalji dwar ir-riskji, u l-konsegwenzi u l-effetti possibbli fit-tul, ibbażata fuq informazzjoni medika aġġornata
 - jipprovdu minuti dettaljati tal-konsultazzjoni lill-pazjent u lill-ġenitur(i) jew lill-gwardjan(i) legali tagħhom
- jtemmu l-kopertura tal-mutilazzjoni ġenitali ta' nies interessess mis-sistema tas-saħħa pubblika u privata
- jiżguraw li r-regolamenti u l-prattiki fis-setturi pubbliċi u privati ma jaħarbux leġiżlazzjoni u proviżjonijiet nazzjonali dwar il-protezzjoni u dawk kontra d-diskriminazzjoni

¹ Mit-test tal-liġi Maltija tal-2015, "sostenn sensitiv" jirreferi fl-istess hin għall- kompetenza esplicita flimkien ma' sensitività permezz ta' programmi edukattivi mfassla apposta.

2. Il-Protezzjoni ta' Nies Interess Minn Diskriminazzjoni F'KULL QASAM

- Tinkludu "karatteristiċi tas-sess" bħala bażi ta' protezzjoni f'kull leġiżlazzjoni u proviżjonijiet eżistenti u futuri kontra d-diskriminazzjoni kif ukoll fil-leġiżlazzjoni u l-proviżjonijiet dwar reati ta' mibgħeda u diskors ta' mibgħeda. Il-bażi ta' "karatteristiċi tas-sess" għandha:
 - tkun inkluża b'mod espliċitu f'leġiżlazzjoni u fil-proviżjonijiet kollha dwar trattament ugwali u dawk ta' kontra d-diskriminazzjoni
 - tiżgura protezzjoni espliċita fil-qasam tax-xogħol, l-aċċess għal prodotti u servizzi, inkluż l-akkomodazzjoni, u l-vjolenza motivata minn preġudizzju
 - tiżgura protezzjoni espliċita kontra d-diskriminazzjoni fl-oqsma tal-protezzjoni soċjali, inkluż is-sigurtà soċjali u l-kura tas-saħħa, u l-vantaġġi soċjali u s-sħubija u l-involvement f'organizzazzjonijiet tal-ħaddiema u ta' min iħaddem
 - tiżgura li l-istatuti ta' limitazzjoni jqisu t-tul ta' żmien li vittma ta' diskriminazzjoni teħtieġ biex tirkupra mid-diskriminazzjoni
- Tistabbilixxu miżuri komprensivi li jqajmu kuxjenza u għarfien għall-pubbliku ġenerali
- Tistabbilixxu taħriġ obligatorju bbażat fuq id-drittijiet tal-bniedem dwar nies interess u kwistjonijiet interess għall-professionisti li jaħdmu fl-oqsma ta':
 - saħħa, inklużi tobba, qwiebel, psikologi u professionisti oħrajn li jaħdmu fis-settur tas-saħħa (eż. ħaddiema tar-*reception*)
 - professionisti tas-saħħa mentali u dawk li jagħtu sostenn u għoti ta' pariri (*counselling*)
 - edukazzjoni
 - infurzar tal-liġi
 - kura tal-anzjani
 - għalliema, ħaddiema soċjali (*social workers*), psikologi tal-iskejjel u ħaddiema oħra fl-iskola
 - *trade unions* u kunsilli tax-xogħol
 - uffiċjali mediċi u tobba ta' kumpaniji

3. IS-SAĦĦA

Tistabbilixxu:

- id-dritt għat-trattament li huwa bbażat fuq il-bżonnijiet fiżiċi tal-individwu, u li ma jkunx limitat mill-markatur tas-sess/generu fid-dokumenti uffiċjali tagħhom
- id-dritt għall-kopertura tul il-ħajja minn sistemi tar-rimborzi tal-assigurazzjoni tas-saħħa nazzjonali, ta' kwalunkwe medikazzjoni meħtieġa bħala riżultat ta' interventi kirurġiċi u/jew interventi oħra fuq il-karatteristiċi tas-sess ta' persuna
- id-dritt għall-aċċess għall-kopertura għal kwalunkwe trattamenti, li mhuwiex limitat mill-markatur tas-sess/generu fid-dokumenti tal-persuna
- id-dritt għall-għoti ta' pariri u appoġġ għall-individwi kollha kkonċernati u l-familji tagħhom
- id-dritt tas-superstiti tal-mutilazzjoni ġenitali ta' nies interess li jkollhom aċċess għal-trattament riparattiv
- id-dritt t'aċċess għar-rekords mediċi

Tieħdu miżuri biex:

- tiżguraw appoġġ psiko-soċjali u bejn il-pari għall-nies intersess u l-familji tagħhom
- tistabbilixxu servizz t'għoti ta' pariri u sostenn professjonali u bejn il-pari minn nies intersess (jiġifieri appoġġ bejn il-pari minn counsellors m'harrġa bejn il-pari)
- tinkludu intersess u kwistjonijiet intersess fil-kurrikuli mediċi kollha u kurrikuli fil-qasam tas-saħħa
- tinkludu informazzjoni pożittiva u li tagħti s-setgħa dwar l-eżistenza ta' nies intersess b'materjal informattiv indirizzat u dirett għall-ġenituri futuri

4. L-EDUKAZZJONI

Miżuri addizzjonali ewlenin biex jiproteġu studenti intersess jinkludu:

- li jiġu stabbiliti sistemi t'appoġġ għal studenti vulnerabbli, li jinkludu speċifikament lil studenti intersess u l-bżonnijiet tagħhom
- li jiġi stabbilit il-ġbir diżaggregat ta' data dwar il-bullying u l-fastidju fl-ambjenti tal-iskola
- li jiġu stabbiliti għodod ta' monitoraġġ u evalwazzjoni, u kejl tal-inklussività fl-iskejjel
- li jiġu inklużi nies intersess u l-eżistenza ta' aktar minn żewġ sessi bijoloġiċi b'mod pożittiv u li jagħti s-setgħa fil-kurrikuli tal-iskejjel, kotba testwali u materjal edukattiv
- li jiġu stabbiliti politiki tal-iskola li
 - o jiproteġu b'mod espliċitu studenti intersess / studenti b'varjazzjoni tal-karatteristiċi tas-sess
 - o jinkludu fatti bażiċi dwar studenti intersess
 - o jirrispettaw b'mod espliċitu d-dritt tal-istudenti kollha li jiddiskutu u jesprimu l-identità u l-espressjoni tal-ġeneru tagħhom kif ukoll il-karatteristiċi tas-sess tagħhom b'mod miftuħ
 - o jinkludu b'mod espliċitu lingwaġġ dispregġjattiv fl-ambitu tal-bullying
 - o jkopru l-imġieba li sseħħ fl-iskola, fil-propjetà tal-iskola, f'attivitajiet u funzjonijiet sponsorjati mill-iskola, kif ukoll l-użu ta' teknoloġija elettronika u l-komunikazzjoni elettronika li jsseħħu fl-iskola, fil-propjetà tal-iskola, f'attivitajiet u funzjonijiet sponsorjati mill-iskola, fuq kompjuters tal-iskola, networks, fora u listi postali
 - o jistabbilixxu mekkaniżmi b'limiti baxxi biex jingħata appoġġ psikoloġiku u soċjali lil studenti intersess
 - o jistabbilixxu b'mod espliċitu l-intitolament ta' studenti intersess biex jiġu pprovduti, fuq talba, arrangamenti speċifiċi rigward faċilitajiet speċifiċi tal-ġeneru bħal toilets u kmamar tal-tibdil
 - o jinkoraġixxu lill-iskejjel biex jidentifikaw faċilitajiet iddiżinjati għall-użu minn persuna waħda kull darba bħala aċċessibli għall-istudenti kollha irrispettivament mis-sess jew il-ġeneru tagħhom, u biex jinkorporaw dawn il-faċilitajiet ta' utent wieħed f'bini jew rinovazzjonijiet godda

- jippermettu lill-istudenti kollha jipparteċipaw fil-klassijiet tal-edukazzjoni fiżika u f'attivitajiet sportivi, inklużi l-isport kompetittiv, b'mod konsistenti mal-identità tal-ġeneru tagħhom
- jhegġu lill-iskejjel biex jevalwaw il-faċilitajiet, l-attivitajiet, ir-regoli, il-politiki, u l-prattiki kollha bbażati fuq il-ġeneru sabiex jiżguraw li jissodisfaw ir-rekwiżiti ta' trattament ugwali
- jobbligaw b'mod esplicitu lill-ħaddiema tal-iskejjel biex jużaw l-isem u l-pronom skont it-talba tal-istudent, irrispettivament minn jekk dawn ġewx mibdula fid-dokumenti uffiċjali
- jikkonfermaw jew jistabbilixxu l-obbligu tal-iskola biex tbiddel ir-rekords uffiċjali ta' l-istudent biex jirrifletti l-bidla legali fl-isem jew il-ġeneru, malli tirċievi d-dokumentazzjoni li tali bidla ġiet awtorizzata

5. REATI TA' MIBGĦEDA U DISKORS TA' MIBGĦEDA

Sabiex tiġi miġġielda kull forma ta' espressjoni li tista' tipproduċi, ixxerred jew tippromwovi l-mibgħeda u d-diskriminazzjoni kontra nies intersess, huwa importanti li:

- tinkludu "karatteristiċi tas-sess" bħala bażi protettiva fil-leġislazzjoni u l-proviżjonijiet eżistenti dwar id-diskors ta' mibgħeda u r-reati ta' mibgħeda
- tipprojbixxu diskors intersessfobiku fil-midja, inkluż l-internet
- tinkludu nies intersess bħala grupp vulnerabbli fil-proviżjonijiet u miżuri li jikkonċernaw id-drittijiet, l-appoġġ u l-protezzjoni tal-vittmi tal-kriminalità
- timmonitorjaw d-diskors u r-reati ta' mibgħeda intersessfobiċi
- toħolqu u tevalwaw miżuri protettivi li jipprevjenu diskors u reati ta' mibgħeda u intersessfobiċi
- tevalwaw miżuri eżistenti fir-rigward tal-inklużjoni ta' nies intersess

6. IR-REGISTRAZZJONI TAL-MARKATUR TAL-ĠENERU MAT-TWELID

Sakemm li l-markaturi tal-ġeneru jiġu rreġistrati mat-twelid, l-istati għandhom jiżguraw li d-diversità eżistenti tas-sessi u l-ġeneri tkun riflessa f'għażliet disponibbli għar-registrazzjoni tas-sess/ġeneru tal-wild. L-istati għandhom

- b'mod statutorju u qabel it-twelid, jipprovdu lill-ġenituri b'informazzjoni dwar l-għażliet legali għar-registrazzjoni tal-wild tagħhom
- jagħmlu disponibbli tlett (maskil, femminil, *non-binary* jew ekwivalenti) markaturi tal-ġeneru jew iktar meta tirreġistra wild mingħajr l-ebda dikjarazzjoni jew dijanjozi medika
- jippermettu ismijiet newtrali għall-ġeneru (mingħajr stipulazzjoni għal isem addizzjonali bbażat fuq il-ġeneru)
- jippermettu kunjomijiet newtrali għall-ġeneru
- jippermettu li tiġi posposta r-registrazzjoni tal-ġeneru fuq iċ-ċertifikat tat-twelid sakemm il-wild ikun matur biżżejjed biex jipparteċipa fil-proċess tat-teħid tad-deċiżjoni

- jippermettu ċertifikati tat-twelid mingħajr il-markatur tal-ġeneru
- jippermettu lill-ġenituri u tuturi legali li jagħzlu M, F, X għall-passaport tal-wild, meta l-wild ikun irreġistrat bħala *non-binary* (jew ekwivalenti), mhux speċifikat jew mingħajr il-markatur tal-ġeneru (l-għażla titħalla vojta jew ikun irreġistrat bħala “mhux speċifikat”)

7. IR-RIKONOXXIMENT LEGALI TAL-ĠENERU

Jekk jogħġbok ara l-għodda tat-tfassil u l-lista ta' l-iċċekkjar komprensivi tal-2016 “Legal Gender Recognition in Europe” ippublikati minn Transgender Europe.²

8. L-AĊĊESS GĦAL-ĠUSTIZZJA U GĦAR-RIMEDJU

Id-*Dikjarazzjoni ta' Malta* tal-2013, li fiha t-talbiet kongunti tal-komunità internazzjonali interessess, tistieden lill-istati biex:

- jirrikonoxxu li l-medikalizzazzjoni u l-istigmatizzazzjoni ta' nies interessess iwasslu għal trawmi sinifikanti u tħassib dwar is-saħħa mentali tagħhom
- jipprovdu rikonoxximent adegwat tat-tbatija u l-ingustizzja kkawżati fil-passat lill-nies interessess
- jipprovdu rimedju adegwat, riparazzjoni, aċċess għall-ġustizzja u d-dritt għall-verità

9. IL-ĠBIR TA' DATA: L-INDIRIZZAR TA' LAKUNI FIR-RIĊERKA

Hemm xi parametri, li meta jiġu kkunsidrati, juru li jżidu l-utilità tas-sejbiet tar-riċerka dwar nies interessess u jgħinu fl-iżvilupp ta' approċċi ta' riċerka mmirata:

- Riċerka dwar interessess trid tistaqsi dwar l-esperjenzi, mhux dwar l-identità
- In-nies interessess m'għandhomx jiġu riċerkati biss bħala sottogrupp ta' LGBTI iżda bħala parti indipendenti tal-popolazzjoni; is-segregazzjoni tad-data hija essenzjali
- Aħdmu flimkien ma' organizzazzjonijiet u gruppi ta' sapport tal-pari mmexxija minn nies interessess
- Ikkonsultaw m'attivisti u organizzazzjonijiet interessess meta jiġu mfassla kwestjonarji U meta l-informazzjoni tiġi analizzata u kkuntestwalizzata.

² <https://tgeu.org/wp-content/uploads/2017/02/Toolkit16LR.pdf>

10. IL-FINANZJAMENT - Il-ħolqien ta' sostenibbiltà

Oll Europe u ILGA-Europe, flimkien mar-rakkomandazzjonijiet ewlenin mir-rapporti ta' finanzjament imsemmija hawn fuq, jitolbu lill-istati li għandhom:

- jiffinanzjaw xogħol immexxi minn nies intersess
- jipprovdu finanzjament flessibbli u stabbli lill-organizzazzjonijiet u gruppi intersess
- jipprovdu finanzjament suffiċjenti għall-persunal imħallas
- jinvestu f'xogħol ta' kontra t-trauma u l-prevenzjoni tal-eżawriment (*burnout*)
- jinvestu fit-tiġid organizzattiv ta' organizzazzjonijiet u gruppi intersess
- jappoġġjaw attivisti intersess biex jibnu xogħol fil-livell komunitarju u nazzjonali
- jedukaw lill-istituzzjonijiet ta' finanzjament u msieħba dwar kwistjonijiet intersess
- inaqqsu l-ostakli għal gruppi intersess biex isibu u japplikaw għall-fondi
- jinvestu fi proġetti mmexxija minn nies intersess li joffru taħriġ għall-professjonisti mediċi u oħrajn
- jinvestu fi gruppi t'appoġġ tal-pari, preferibbilment dawk li jaħdmu minn perspettiva ta' deopatologizzazzjoni u tad-drittijiet tal-bniedem